

Anerkendelse, Støtte & Oplysning

Veteranstrategi for Aabenraa Kommune

1. Veteranstrategiens formål

Aabenraa Kommune vil med sin veteranstrategi **anerkende** danske veteraners indsats for Danmark, **støtte** veteraner og pårørende med særlige behov og **oplyse** kommunens medarbejdere, virksomheder og borgere om veteranernes kompetencer og udfordringer.

Aabenraa Kommune **anerkender** den indsats, som veteranerne har ydet for Danmark under internationale missioner, og de kompetencer, som veteranerne tilbyder samfundet og erhvervslivet, når de kommer hjem. Målet er, at veteranerne kommer godt videre med det gode liv i familien, på arbejdsmarkedet og i det samfund, som de oprindeligt blev udsendt af.

Samtidig sikrer strategien et konstant fokus på **støtten** til de veteraner og de pårørende, der har særlige udfordringer som følge af veteranens barske oplevelser under udsendelse. Det kan være fysiske handicap eller psykiske skader, men der kan også være tale om afledte udfordringer i forhold til familie og børn, beskæftigelse og økonomi eller pga. anvendelse af rusmidler.

Oplysning om veteraners kompetencer og udfordringer sikrer, at kommunens medarbejdere fokuserer på veteranerne, herunder at kommunen prioriterer kompetenceudvikling af medarbejderne på området. Oplysning og kompetenceudvikling indgår derfor i aktiviteter på alle de indsatsområder, som veteranstrategien omfatter.

Veterankoordinator med fokus på særligt udfordrede veteraner

Aabenraa Kommune arbejder målrettet på at sætte veteranerne i stand til at håndtere de udfordringer, som direkte eller indirekte skyldes deres tidligere udsendelser. Og Aabenraa Kommune har siden 2015 haft en veterankoordinator med fokus på særligt udfordrede veteraner, som indgår i psykiatri- og beskæftigelsestilbud. Dertil kommer det regionale samarbejde i Region Syddanmark under Samarbejdsaftalen om traumatiserede flygtninge og krigsveteraner på det psykiatriske område.

Aabenraa Kommunes veteranstrategi tager sit naturlige afsæt i **Danmarks Nationale Veteranpolitik** og skal ses som kommunens supplement hertil. Som det fremgår af Veteranstrategien, inddrager Aabenraa Kommune også konsekvent Forsvarets Veterancenter i kompetenceudviklingen af kommunens sagsbehandlere samt i konkrete forløb for veteraner med særlige udfordringer. Dertil kommer et løbende samarbejde, hvor erfaringer, råd og vejledning indhentes fra Veterancenteret.

Staten har siden 2010 via Finansloven og forsvarsforlig afsat midler til særlige ordninger for hjemvendte veteraner med støttebehov bl.a. til drift af veteranhjem og midlertidige boliger for veteraner herunder støtte til Camp Frøslev i Aabenraa Kommune, som tilbyder ophold for veteraner og deres familier.

Derfor er der heller ingen planer om oprettelse af et kommunalt drevet veteranhjem eller soldaterhjem i Aabenraa. Dels er det en statslig opgave, og dels er antallet af veteraner i Aabenraa Kommune lavere end i de garnisonsbyer, som er mere oplagte steder at placere veteranhjem.

Veteraner, pårørende og en række frivillige organisationer og foreninger i Aabenraa gør en stor indsats på egen hånd for at støtte de veteraner, som har et behov. Den indsats vil Aabenraa Kommune gerne støtte ved at stille lokaler og organisatorisk bistand til rådighed for veteraner og frivillige organisationers arbejde f.eks. via Aabenraa Frivilligcenter.

2. Veteraner i Aabenraa Kommune

Aabenraa har 320 veteraner bosat i kommunen iflg. Veterancenteret under Forsvaret (2016).

I det tal indgår borgere, som har været udsendt af Forsvaret, Politiet, Hjemmeværnet og Beredskabet, samt som hovedregel sundhedsfagligt personel og præster, som typisk er udlånt til Forsvaret, mens de er udsendt af staten.

Aabenraa Kommunes Veteranpolitik tager sit udgangspunkt i Den Nationale Veteranpolitik definition af veteraner, som lyder:

“Ved en veteran forstås en person, der – som enkeltperson eller i en enhed – har været udsendt i mindst én international operation. Personen kan fortsat være ansat i forsvaret eller anden myndighed, men kan også være overgået til det civile uddannelsessystem, arbejdsmarked eller andet.”

Veteranstrategien retter sig også mod et ukendt mindre antal borgere, som f.eks. kan have været udsendt af nødhjælpsorganisationer, NGO'ere og Udenrigsministeriet.

Veterancenteret oplyser, at ca. 10 % af tidligere udsendte har eller må forventes at få udfordringer i forskellig grad. Det viser videnskabelige undersøgelser foretaget af Veterancenterets Forsknings- og Videnscenter.

Af anden undersøgelse foretaget af SFI (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd) fremgår det, at 17% af tidligere udsendte fra Forsvaret selv peger på, at de har varige psykiske mén af udsendelsen i større eller mindre omfang.

I Aabenraa Kommune er færre end 10 tidligere udsendte (2016) i længerevarende psykiatri- og/eller beskæftigelsesforløb samt revalidering, heraf flere med diagnosen PTSD (posttraumatisk stresslidelse). Særligt for krigsveteraner er, at PTSD i nogle tilfælde først bliver tydelig flere år efter hjemkomsten, hvilket gør det sværere at spotte.

Aabenraa er ikke en garnisonsby med aktive enheder fra Forsvaret i kommunen. Men Aabenraa Kommune er hjemsted for Søgårdlejren, som både huser Hærhjemmeværnsdistrikt Syd- og Sønderjylland og et af Hjemmeværnets fem uddannelsescentre i Danmark. Også Politihjemmeværnet og Marinehjemmeværnet er aktivt til stede i kommunen. Aabenraa Kommune er også vært for Beredskabsstyrelsens Tekniske Skole i Tinglev.

Medlemmer af Hærhjemmeværnet har deltaget med forsvaret på internationale missioner i f.eks. Kosovo og Afghanistan som rådgivere, instruktører mv., ligesom Beredskabsstyrelsen udsender medarbejdere.

Endelig er Aabenraa Kommune hjemsted for den selvejende institution Frøslev, også kaldet Frøslevlejren, som bl.a. huser Veteranstøttens lejr Camp Frøslev.

I Camp Frøslev kan veteraner og deres pårørende i kortere perioder komme på kursusophold, rekreationsophold og ferielejre. Camp Frøslev danner også rammen for tidligere hold af udsendtes sociale sammenkomster og gensynstræf. Om året har man ca. 1.500 - 2.000 overnatninger. Veteranstøttens aktiviteter finansieres via Finansloven, mens al arbejdskraft udgøres af frivillige.

Frøslevlejren med CAMP FRØSLEV i Aabenraa Kommune

3. Anerkendelse og oplysning

Markering af Den Nationale Flagdag foran Aabenraa Rådhus 5. september 2014.

Aabenraa Kommune med byrådet og borgmesteren i spidsen anerkender den indsats, som veteraner siden 1948 har ydet for Danmark under internationale missioner. Der er tale om medborgere, der frivilligt har indvilliget i at forlade familie og trygge rammer for at yde en indsats for at skabe eller bevare freden i krisesituationer og lande langt fra Danmark. Der er tale om frivillige, som har påtaget sig krævende opgaver, betydeligt ansvar og ikke mindst en risiko for at pådrage sig fysiske og psykiske skader. Omtrent 100 danske udsendte har enten mistet livet eller er blevet alvorligt fysisk skadet alene i de seneste 10 år.

Veteranstrategien er i sig selv et udtryk for Aabenraa Kommunes anerkendelse af de borgere, som har ydet denne særlige indsats. For at sikre, at både anerkendelsen og støtten møder behovene hos veteranerne og deres pårørende, har veteranstrategien i sommeren 2016 været i høring hos en lang række foreninger og organisationer, som arbejder for veteraner og pårørendes vilkår samt en række institutioner og faglige organisationer med tilknytning til Forsvaret, herunder Veterancenteret.

Erfaringsmæssigt oplever veteraner og deres pårørendes konkret anerkendelse, når de møder indsigt i deres særlige vilkår og udfordringer i kontakten med kommunens medarbejdere. Derfor arrangerede kommunens veterankoordinator sammen med Forsvarets Veterancenter i september 2016 et informationsmøde for alle relevante medarbejdere og ledere i Aabenraa Kommune kort efter lanceringen af Veteranstrategien på Den Nationale Flagdag for Danmarks Udsendte den 5. september 2016.

Informationsmødet var et supplement til den kompetenceudvikling, som kommunens veterankoordinator og øvrige relevante sagsbehandlere løbende gennemgår i forbindelse med indsatsen for veteraner og pårørende i Aabenraa Kommune.

Eksempler på aktiviteter som bidrager til anerkendelse og oplysning

- Høring af foreninger og organisationer for veteraner/pårørende, samt institutioner under Forsvaret om udkast til Aabenraa Kommunes veteranstrategi (juni/juli/august 2016).
- Lancering af Veteranstrategi for Aabenraa Kommune (5. september 2016).
- Årlig afholdelse af ceremoni på Flagdagen for Danmarks Udsendte for veteraner, pårørende og deres organisationer, hvortil pressen inviteres (5. september hvert år).
- Informationsmøde arrangeret af kommunens veterankoordinator og Forsvarets Veterancenter som led i kompetenceudvikling for relevante medarbejdere og ledere fra kommunens jobcenter, børn – og skoleforvaltningen og social- og sundhedsforvaltningen (September 2016).
- Kommunens medarbejdere orienteres om Veteranstrategien gennem en temaartikel i medarbejderbladet "Aabne linjer". Bladet fordeles til alle kommunens ca. 4000 medarbejdere (efterår 2016).

Eksempler på oplysning/kompetenceudvikling af kommunens medarbejdere

- Veterankoordinatoren vedligeholder kompetencenetværk blandt sagsbehandlere i Jobcenteret og Børn & Unge, Handicap & Psykiatri, Sundhedscenteret og Rusmiddelcenteret
- Halvårige videndelmøder for sagsbehandlere og kontorledere.
- Veterankoordinatoren deltager i nationale netværk arrangeret af Veterancenteret og uformelle netværk med udvalgte kommuner.
- Rusmiddelcenteret vil efter behov lade veteranspørgsmålet indgå som et emne på sin årlige temadag i samarbejde med veterankoordinatoren.

Workshop "Veteraners vej fra militær til civil", Veterancenteret, Ringsted 6. juni 2016.

4. Fokus på oplysning om veteranernes kompetencer på arbejdsmarkedet

Langt størstedelen af de hjemvendte veteraner genindtræder problemfrit på arbejdsmarkedet i Danmark enten i deres tidligere job eller på nye arbejdspladser. Her medbringer veteranerne erfaringer og kompetencer fra deres udsendelse, hvor de har arbejdet med stort ansvar og under pres, og ofte også opøvet nye ledelsesmæssige, tekniske og administrative kompetencer.

Ligesom alle andre på arbejdsmarkedet kan hjemvendte arbejdsdygtige veteraner dog også have svært ved hurtigt på egen hånd at finde beskæftigelses- eller videreuddannelsesmuligheder. Og her har kommunen en opgave i at støtte disse borgere. Det er relevant, at kommunen sammen med den hjemvendte veteran identificerer de særlige kompetencer, som er opøvet under udstationeringen, og inddrager disse i en målrettet indsats for at finde ny beskæftigelse eller videreuddannelse for den enkelte.

Målet er for arbejdsdygtige veteraner, som for alle andre ledige, at komme hurtigt i job eller videreuddannelse, og kommunens værktøjer samt de lovgivningsmæssige rammer er også i udgangspunktet de samme. Men Aabenraa kommune vil have fokus på at inddrage de hjemvendte udsendtes særlige erfaringer og kompetencer.

Jobcenter Aabenraa vil have stor fokus på de kompetencer, som den enkelte veteran har opnået igennem sin udsendelse og uddannelse i forsvaret, og herunder at sætte de opnåede kompetencer i spil over for en arbejdsgiver.

Aktive tilbud til veteraner vil især handle om tilbud i ordinære virksomheder, eksempelvis i form af virksomhedspraktik og job med løntilskud, eventuelt i kombination med opkvalificering. Der kan også være tale om afdækning af muligheder for merit i forhold til valg af uddannelse.

Jobcenter Aabenraa vil være særligt opmærksom på det såkaldte Kompetencekort. Kompetencekortet består af veteranens militære CV, en oversigt over veteranens generelle kompetencer opnået i international tjeneste samt veteranens militære uddannelser, omskrevet i forhold til den nationale kvalifikationsramme. Kompetencekortet kan bruges som dokumentation ved jobsøgning eller optagelse på en civil uddannelse.

Da det er en statslig opgave at dokumentere kompetencer og uddannelser opnået i Forsvaret, skal Kompetencekortet rekvireres hos Forsvarets Veterancenter.

Eksempler på oplysning om veteraners kompetencer på arbejdsmarkedet

- Informationsmøde for kommunens sagsbehandlere med fokus på de kompetencer, som veteraner typisk har med sig fra en udsendelse og/eller uddannelse i Forsvaret ved Forsvarets Veterancenter inkl. arbejdsgivervinkel (September 2016).
- Veteraners kompetencekort udstedt af Forsvaret inddrages i afdækningen af veteranens kompetencer fra tiden i Forsvaret og udsendelser i udlandet.
- Muligheder for merit for veteranens uddannelse og kompetencer fra Forsvaret afdækkes i forhold til valg af uddannelse.
- Tilbud om virksomhedspraktik og job med løntilskud i ordinære virksomheder, eventuelt i kombination med opkvalificering.

5. Målrettede støtte til veteraner med udfordringer

Nogle veteraner vender hjem fra en udsendelse med fysiske handicap eller psykiske skader. Her har kommunen en helt afgørende rolle for at hjælpe disse veteraner og deres pårørende.

Veteraner i denne indsats er enten sygemeldte eller på kontanthjælp med helbredsmæssige og/eller sociale problemer. Her yder Aabenraa Kommune en rehabiliterende og tværfaglig indsats, som også tager højde for borgerens veteranbaggrund.

Der er stort fokus på at sikre en koordineret og tværfaglig indsats internt i kommunen. Det sker ved, at veteranen får en koordinerende sagsbehandler og / eller mentor. Det sker også ved at sikre en tæt overlevering af en sag, når den skifter mellem indsatsområder. Eksempelvis, hvis en veteran overgår til et ressourceforløb.

Jobcenter Aabenraa har en bred vifte af forskellige tilbud, som tilrettelægges individuelt efter den enkelte veterans behov.

Veteraner med **fysiske handicap** som følge af f.eks. amputationer mødes efter individuel vurdering af en række kommunale tilbud om praktisk og personlig hjælp, borgerstyret personlig assistance, hjælpemidler samt en række frivillige idrætstilbud og aktiviteter, der er målrettet borgere med fysiske handicap.

Nogle veteraner vender hjem med **psykiske skader** eller udvikler særlige sociale problemer, der gør, at de kan have behov for støtte efter Serviceloven. Det kan f.eks. være socialpædagogisk støtte til at mestre hverdagen og bryde eventuel social isolation.

Hjælpen tilrettelægges altid på baggrund af en konkret individuel vurdering af den enkeltes behov og forudsætninger og i samarbejde med den enkelte. For nogle veteraner kan der være behov for at igangsætte en afklaring af arbejds- og funktionsevnen, ligesom der kan være behov for revalideringsindsatser.

Visse **psykiske skader, f.eks. PTSD** (posttraumatisk stresslidelse), kræver en særlig viden og behandling, som ydes af Rehabiliteringscenter for Torturofre, Jylland (RCT) i Haderslev.

Samarbejdet mellem RCT og Aabenraa Kommune er fastlagt i "Samarbejdsaftale om traumatiserede flygtninge og krigsveteraner" under Region Syddanmark.

Samtidig kræves der en helhedsorienteret og koordineret indsats af kommunen, fordi ikke alle veteraner reagerer ens eller er lige afklarede om deres egne udfordringer. Det kræver i nogle tilfælde langvarige psykiatriløb, inden tilknytning til arbejdsmarkedet er en mulighed, hvilket igen har en række økonomiske følger for veteranen og hans/hendes eventuelle pårørende. I andre tilfælde har veteranen udviklet depressioner eller et forbrug af rusmidler, som igen kan have store konsekvenser for de pårørende.

Aabenraa kommune har allerede en veterankoordinator, som netop fokuserer sin indsats på de særligt udfordrede veteraner, som indgår i psykiatri- og beskæftigelsestilbud. Og i afklaringen af den enkelte veterans udfordringer og behov indgår også spørgsmål om påvirkning af pårørende inklusive børn samt fokus på eventuel anvendelse af rusmidler. Som led i den afklaring samarbejder kommunens sagsbehandlere i Jobcenter, Børn & Unge, Handicap & Psykiatri samt Rusmiddelcenteret. Beskæftigelseskonsulenter fra Forsvarets Veterancenter deltager i kommunens møder med veteranen, hvis veteranen ønsker det.

Oplysningsindsatsen over for alle relevante sagsbehandlere og deres ledere skal sikre, at de forskellige forvaltninger hurtigst muligt spotter veteraner med komplekse udfordringer, selvom veteranen enten ikke selv er afklaret om, at en udsendelse kan være medvirkende årsag til de øjeblikkelige problemer med familien, med anvendelse af rusmidler eller på arbejdspladsen. Og herefter skal det sikres, at veteranen og evt. pårørende indgår i en helhedsorienteret indsats.

Målsætningen er, at den enkelte veteran og eventuelle pårørende oplever kontakten med kommunens tilbud om hjælp som velkoordineret og meningsfuld. Veterankoordinatoren arrangerer halvårslige videndelmøder for involverede sagsbehandlere og ledere for at sikre den afgørende koordination på tværs af forvaltningerne til gavn for den enkelte veteran og hans/hendes pårørende.

Veterankoordinatoren indgår desuden i et nationalt netværk af veterankoordinatorer organiseret af Forsvarets Veterancenter. Det sikrer, at kommunen lærer mest muligt af andre kommuners og Veterancenterets erfaringer på dette komplekse område, hvor de fleste kommuner hver især kun har få, men komplekse sager med veteraner.

Særligt børn, som lider under, at en forælder har store udfordringer efter en udsendelse, kan være svære at spotte, hvilket skal være et opmærksomhedspunkt for daginstitutioner, skoler m.fl.

Kommunen afholder allerede samtalegrupper for børn af psykisk syge forældre, hvor børn af særligt udfordrede veteraner helt naturligt vil kunne indgå. Derudover er kommunen opmærksom på de samtalegrupper, som Forsvarets Veterancenter driver for børn af veteraner.

Eksempler på støtte til veteraner

- Veteraner med særlige udfordringer mødes af kommunens veterankoordinator, som sikrer en målrettet og helhedsorienteret indsats.
- Jobcenterets fastholdelsesteam samarbejder tæt med virksomheder om arbejdspladsfastholdelse, til sygemeldte lønmodtagere, men også lønmodtagere, som er i potentiel risiko for at blive sygemeldt.
- Beskæftigelseskonsulent/mentor fra Forsvarets Veterancenter indgår i Jobcenterets forløb med veteraner med udfordringer, f.eks. i Sygedagpengeforløb.
- Kommunen er opmærksom på muligheden for støtte og rådgivning fra VISO (Nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation under Socialstyrelsen).
- PTSD-ramte veteraner mødes med tilbud om midlertidig eller permanent socialpædagogisk assistance enten i eget hjem eller på kommunens væresteder, f.eks. med hjælp til strukturering af hverdagen (betaling af regninger, transport etc.) eller til at bryde social isolation.
- Fysisk handicappede veteraner vurderes individuelt til kommunale tilbud om praktisk og personlig hjælp og hjælpemidler samt inviteres til idrætsaktiviteter igennem Aabenraa Handicap Idræt.
- Rusmiddelcenteret tilbyder årligt et informationsmøde for veteraner og pårørende i samarbejde med veterankoordinatoren.

Basketball, Aabenraa Handicap Idrætsforening

6. Støtte til samlingssted for veteraner og frivillige

Veteraner, pårørende og en række frivillige organisationer og foreninger i Aabenraa Kommune har den bedste indsigt i veteranernes kompetencer og udfordringer. Og de gør en stor indsats på egen hånd for at støtte de veteraner, som har et behov. De yder også en stor oplysningsindsats.

Aabenraa Kommune vil gerne anerkende de frivillige organisationer og foreningernes oplysnings- og støttearbejde ved at stille lokaler og organisatorisk bistand til rådighed for veteraner og frivillige organisationers arbejde f.eks. via Aabenraa Frivilligcenter.

På den måde vil veteraner og deres foreninger kunne skabe et omdrejningspunkt for samvær og frivilligt arbejde for veteranerne og deres pårørende. Og veteraner kan mødes her helt uforpligtende og uden i øvrigt at indgå i kommunens tilbud eller at komme i berøring med Forsvarets organisationer eller institutioner.

